

Cruciadele

Cruciadele au fost expediții militare ale feudalilor apuseni cu scopul de a cuceri și coloniza regiuni din Orientul Apropiat, îndeosebi Palestina și Ierusalimul. Ele au apărut într-o societate aflată în plină expansiune politică și militară și sunt o întregire a procesului de colonizare petrecut în Europa, la ele participând toate clasele și păturile sociale. Aspectul religios constă în faptul că aceste expediții au fost însoțite, la început, de o ideologie creștină. Proclamate ca "războaie sfinte", ele au fost organizate în numele eliberării așa-numitelor "locuri sfinte", în principal Ierusalimul și împrejurimile sale, de sub dominația musulmană. Canalizarea spiritului războinic al cavalerilor în afara Europei, apăsarea tuturor într-o soluție fericită. La ideea de cruciadă au aderat repede și orășenii, care întrezăreau posibilitatea unor noi piețe de desfacere și aprovizionare. Participarea masivă a tărânimii la cruciade se explică, pe de o parte, prin pauperizarea ei, pe de altă parte, prin spiritul de colectivitate și solidaritate foarte puternic în Evul Mediu, fapt dovedit cu prisosință în timpul cruciadelor copiilor. Principii s-au alăturat și ei cruciadelor deoarece nu puteau rămâne în afara unei lupte care le ar fi adus noi stăpâniri, prestigiu și glorie. Posibilitatea unor acțiuni militare în răsărit și a unor deplasări de masă a fost creată de însăși situația politică din Orientul Apropiat. În a doua jumătate a secolului al XI-lea, turcii selgiucizi, după ce au cucerit Bagdadul în 1055, au înaintat în Asia Mică, în Siria și Palestina, pe atunci stăpânite de Califul din Egipt, iar în anul 1070 a fost cucerit Ierusalimul. Formarea emiratului de Damasc și a celor trei sultanate, Cappadocia, Rum și Smirna reprezentau o mare primejdie pentru Bizanț, într-un moment în care cumanii, pecenegii, maghiarii și normanzii atacau imperiul. În această situație împărații bizantini au fost nevoiți, în mai multe rânduri, să ceară ajutor militar în Occident. Așa s-a născut inițiativa papalității de a organiza expediții în urma cărora scaunul apostolic și-ar fi mărit sfera de influență, mai întâi prin înlăturarea schismei, din anul 1054, dintre bisericile catolică și ortodoxă, apoi, prin răspândirea catolicismului în noi regiuni. În consiliile de la Piacenza și Clermont din 1095, apelul de cruciadă a fost lansat de către papa Urban al II-lea.

Cruciada I (1096-1099)

Prima cruciadă Expediția sârăcimii, condusă de Petre Pustnicul și Walter cel Sărac, și expediția cavalerilor grupati în patru corpuri principale de oaste, conduse de Geoffroi de Bouillon, ales mai târziu comandant suprem al armatei; Hugues de France, fratele regelui Filip I și Robert Courte Heuse, fiul lui Wilhelm Cuceritorul; Robert de Flandra; Boemund de Tarent și Tancred de Sicilia. Cruciada cavalerilor s-a deschis cu masacrarea evreilor din orasele de pe Rin, Köln și Mainz, anunțând prin aceasta caracterul sângeros și de jaf ce aveau să-l îmbrace expedițiile. În anul 1097 cavalerii au ajuns la Constantinopol, unde au încheiat o înțelegere cu Alexie Comnenul, prin care se angajau să recunoască suveranitatea împăratului în teritoriile cucerite de la turci. Cruciatii au respins armata selgiucidă și au cucerit Niceea și Dorileea (mai-iulie 1097). Antiohia a rezistat șapte luni, dar în cele din urmă a fost și ea ocupată (1098). Cruciatii au trebuit să lupte cu musulmanii încă un an pentru a-și croi drum spre Ierusalim. Dar în anul 1099 Ierusalim a căzut în mâinile lor. În urma cuceririlor făcute, s-au creat mai multe formațiuni politice, conform sistemului politico-vasalic din Occident: regatul Ierusalimului, Principatul

Antiohiei, Principatul de Galileea comitatele de Tripoli, Edessa, Jaffa, senioriile Tyr, Ramla, Kerak, Ascalon, Beirut, Sidon, Ibelin si altele. Pentru mentinerea ordinii în rândul populatiei cucerite si pentru înlăturarea răscoalelor s-au înfiintat ordine militaro-călugăresti: Ordinul Ioanitorilor si Templierilor, organizat la începutul secolului al XII-lea de călugării francezi si Ordinul german al teutonilor, spre sfârșitul aceluiași veac.

Cruciada a II-a (1147-1149)

Turcii nu au renuntat la teritoriile pierdute. Căpeteniile selgiucide, pe moment, au pus capăt rivalităților dintre ele si unindu-se au început contraofensiva, ajutate fiind de nemulțumirile din rândul populatiei supuse, care se răscoală în mai multe rânduri. Cele două războaie purtate, în anii 1144-1146, între cruciati si selgiucizi au sfârșit cu recucerirea Edessei de către musulmani. Aceasta a fost cauza organizării celei de a doua cruciade (1147-1148) de către papa Eugen al III-lea. O armată franceză, condusă de regele Ludovic al VII-lea si o oaste germană, în frunte cu împăratul Conrad al III-lea, mergând pe urmele primilor cruciati, în vara anului 1148, au ajuns la Constantinopol, de unde, pe vase bizantine, puse la dispozitie de împăratul Manuel Comnenul, au trecut în Asia Mică. Aici cele două ostiri au fost risipite de turci, iar Ludovic si Conrad, cu resturi din armată, si-au sfârșit expeditia ca simpli pelerini. În tot acest timp turcii continuau ofensiva. Sultanul Damascului si Egiptului, Saladin, un militar si om politic capabil. a unit lumea musulmană sub conducerea sa si si-a îndreptat atacul împotriva Ierusalimului. În lupta de la Hattin (1187), în apropiere de lacul Tiberiada, sultanul a înfrânt pe regele Ierusalimului, Guy de Lusignan si a pus stăpânire pe oras. Guy de Lusignan fiind un om nesăbuit deoarece a condamnat o armata întreagă la moarte deoarece a fost avertizat sa nu plece deoarece nu aveau apa. Când cele 2 armate au ajuns față în față, cruciatii nu au avut nici o șansă împotriva arabilor care erau mai multi si mult mai bine pregătiti. Din cauza acestui Guy de Lusignan Ierusalimul a fost cucerit si au murit atâția oameni.

Cruciada a III-a (1189-1192)

Papa Clement al III-lea a lansat un nou apel de cruciadă, la care au răspuns regii Angliei si Frantei - Richard Inimă de Leu si Filip al II-lea August - si împăratul Germaniei, Frederic I Barbarossa. În vara anului 1190 o armată uriasă, bine echipată, era gata de război. Filip al II-lea s-a îmbarcat cu oastea sa la Genova, iar Richard I, la Marsilia, în timp ce Frederic I lua drumul pe uscat. Primii doi suverani, abia plecati, au debarcat în Sicilia, unde au făcut un popas lung, de un an, fapt ce i-a permis împăratului german să ajungă primul în Asia Mică, unde a reusit să-l învingă pe sultanul de Iconium. Victoria, însă, nu a putut fi fructificată, deoarece Barbarosa a murit înecat pe când încerca să traverseze, călare, râul Cydnus. Rămăși fără conducător, cea mai mare parte din cruciati s-au împrăștiat, numai un număr mic, sub comanda ducelui Austriei, Leopold al V-lea, si au continuat drumul, iar în anul 1191 cele trei armate se întâlneau în preajma Ierusalimului, după ce în drumul său Richard cucerise insula Cipru si o cedase lui Guy de Lusignan. Singura actiune comună a armatelor cruciade a fost participarea la asediul Acrei, început în anul 1189, interventia lor determinând, în mare măsură, capitularea orasului (13 iulie 1191). După acest succes au început neînțelegerile din tabăra cruciatilor, ele obligând pe cei trei conducători să abandoneze expeditia. Ca o mentiune trista, dupa ce a intrat in Ierusalim, Richard a executat 3000 musulmani, in mare majoritate, femei, bătrâni, copii, o adevarată încercare de epurare etnică. Pe drumul de

întoarcere, Richard a devenit o perioada prizonierul lui Leopold, fiind eliberat numai dupa plata unei rãscumparari însemnate

Cruciada a IV-a (1202-1204)

Cruciada a IV-a este legatã de numele puternicului pontif Inocentiu al III-lea si de politica sa de a-si impune suprematia asupra întregii lumi crestine, occidentale si orientale. În anul 1190 papa a început predicarea cruciadei, dar armata se aduna greu. La începutul secolului al XIII-lea cruciadele își pierduserã baza popularã, între cruciada popularã si cea aristocraticã distanta se adâncise, pãturile sãrace nu mai aveau încredere în actiunile nobililor, de aceea, despre cruciada a IV a a însemnat o abatere fãtisã de la scopul de cruciadã.

În luna mai a anului 1203, cruciatii, îmbarcati pe vase venetiene, au sosit la Constantinopol, au cucerit orasul si au reînscãunat pe Isac al II-lea Anghelos, cãruia apoi i au pretins despãgubiri bãnesti pentru ajutorul dat. Cum bazileul nu a putut achita suma cerutã, în anul 1204 cruciatii au dat din nou asalt capitalei, au cucerit o si au luat o în stãpânire. Consecinta cruciadei a IV-a a fost desfiintarea Imperiului bizantin si împãrtirea lui în mai multe state: Imperiul Latin de Rãsãrit, împãrat fiind ales Balduin de Flandra, Niceea, Epirul si Trapezuntul. Venetia, dat fiind contributia pe care o adusese în aceastã expeditie, primea privilegiile comerciale si stãpâniri teritoriale întinse. La cruciadã au mai participat Ludovic de Blois si Geoffroi de Villehardouin. Imperiul bizantin a fost restaurat în anul 1261, dar el nu si a mai gãsit vitalitatea din trecut. Cruciada a IV-a, prin efectele ei, a contribuit la esecul final al cruciadelor.

Cruciada a V-a (1217-1221)

Papa Honoriu al III-lea, îl însãrcinã pe arhiepiscopul Acrei, Jacques de Vitry sã propovãduiascã "rãzboiul sfânt" în Siria si Palestina. În statele cruciate care mai rãmãseserã domneau acum principiile legilor numite Asezãmintele Ierusalimului. Conform acestora exista domnia deplinã a baronilor si existau relatiile sociale de tip feudal. La aceastã cruciadã pornirã spre Acra, locul de întâlnire al cruciatilor, o serie de feudali: ducele de Austria, Leopold al VI-lea, regele Ungariei, Andrei al II-lea, din Germania veneau pelerini si baroni din tãrile cruciate. Armatele cruciate, care numãrau 2.000 de cavaleri, câteva mii de soldati cãlãri, circa 20.000 de pedestri si numeroase trupe neregulate, pornirã la atac. Sultanul Egiptului Malik al-Adil stia cã atacul se rezuma la o cavalcadã a feudalilor, iar întreaga expeditie a cruciatilor la limitele unui pelerinaj armat. Malik al-Adil se îndreptã spre Damasc, apoi trimise trupe de întãrire la Ierusalim. Regele ungarie îmbolnãvindu-se se întoarse acasã în anul 1218.

Viceregele Damascului, Al-Muazzam, fratele lui Malin al-Kamil, porunci sã se distrugã toate zidurile de apãrare ale Ierusalimului. El socotea cã e mai bine sã predea un oras pustiu si ruinat, decãt un loc întãrit. Leopold al VI-lea, ducele de Austria, se reîntoarse în Europa. Malin al-Kamil, sultanul Egiptului, propuse cruciatilor ca acestia sã ridice asediul Damiettei în schimbul restituirii Ierusalimului. Legatul papal, cardinalul Pelagius de Albano, determinã consiliul de decizie sã respingã propunerile sultanului Malin al-Kamil. Cruciatii pedestri pornirã la asaltul Damiettei, dar Malin al-Kamil si garnizoana din oras îi respinserã. Cruciatii, întãrii cu noi forte sosite din Europa, asaltarã Damietta pe care o cucerirã la 5 noiembrie 1219. Cruciatii aveau de gând sã facã din Damietta un centru de rezistentã asemãnãtor Acrei. Eyubizii (populatia din Egipt) pornirã sã salveze

Egiptul în 1220. Din pricina neînțelegerilor cu legatul papal, cardinalul Pelagius de Albano - nobil spaniol, regele Acrei, Jean de Brienne, părăsise conducerea cruciadei lăsând-o numai în seama legatului papal. Delegatii eyubizilor propuneau să se facă un schimb între Damietta și regatul Ierusalimului. Nobilul spaniol respinse din nou propunerea făcută. El hotărî să se pornească cu toate forțele la cucerirea orasului Cairo. Regele Jean de Brienne, care se retrăsese la Acra, se răzgândi și făcu cale întoarsă, debarcând la Damietta la 7 iulie 1221. Pentru cruciați bătălia e pierdută. La 7 septembrie 1221, Damietta fu predată fostilor ei stăpâni. Cruciații se îmbarcă parte pentru Europa, parte pentru Răsărit, întorcându-se la locurile cucerite de ei în vremea primei cruciade. Pacea încheiată acum va fi menținută timp de opt ani: 1221-1229.

Cruciada a VI-a (1228-1229)

Papa Grigore al IX-lea îl excomunicase pe Frederic al II-lea în anul 1227, din cauza vietii imorale pe care o ducea și a raporturilor sale prietenești cu sultanul Malin al-Kamil. Papa îi interzise să conducă cruciada, dar fără a ține seamă de papă Frederic al II-lea se îmbarcă și pleacă în Siria la 1 iunie 1228. Frederic al II-lea se opri mai întâi în Cipru, încercând să pună mâna pe acest regat; dar Jean d'Ibelin regentul regatului Ierusalimului și Ciprului, își organizează apărarea și îl respinge pe Frederic al II-lea. El conducea o cruciadă excomunicată, islamofilă. Frederic al II-lea cere lui Malin al-Kamil cedarea Ierusalimului în schimbul altor teritorii. Frederic al II-lea întreprinde un fel de expediție armată de la Acra la Jaffa. Se ajunge la încheierea tratatului din 18 februarie 1229, prin care Ierusalimul era cedat cruciatilor (acum împăratul german fiind și rege al Ierusalimului), împreună cu orasele Bethleem și Nazareth. În martie 1229, Frederic al II-lea intră în Ierusalim unde este încoronat ca rege al Ierusalimului.

Frederic al II-lea rămâne indiferent de problemele religioase și hotărâște ca Ierusalimul să rămână oras deschis. El se întoarce la Acra deoarece baronii se răsculaseră împotriva sistemului său centralizat de conducere. Nereusind să ajungă la o înțelegere cu baronii, Frederic al II-lea se întoarce în Italia, în mai 1229.

Cruciada a VII-a (1248-1250)

În 1244, după recucerirea Ierusalimului de către musulmani, patriarhul din Ierusalim trimisese emisari la principii și regii din Occident, cerându-le organizarea unei noi cruciade generale. La conciliul de la Lyon din iunie-iulie 1245, se lansa chemarea pentru această cruciadă.

În decembrie 1244, Ludovic al IX-lea, regele Franței, făgăduise că va organiza el însuși o cruciadă. El nu urmărea altceva decât să acapareze pământuri și pradă bogată în răsărit. În vara anului 1248 Ludovic al IX-lea părăsi Parisul îmbarcându-se pentru insula Cipru, unde trebuia să aibă loc adunarea generală a trupelor. Cruciada a șaptea avea un caracter francez, pentru că în jurul lui Ludovic al IX-lea se adunară numai nobili francezi. În septembrie 1248, cruciații francezi ajungeau în insula Cipru, unde fură primiți de regele Henric I al Ciprului.

În primăvara anului 1249, Ludovic al IX-lea se îmbarcă împreună cu oamenii săi, la care se adăugaseră baroni din Siria și Cipru. Numărul total al cruciatilor se ridica la aproximativ 15000 de oameni. Ajunse în fața Damiettei, în ziua de vineri, 4 iunie 1249, dar sultanul, prevenit, avuse timp să se înarmeze. Ludovic al IX-lea porunci să se înceapă debarcarea; dorea să câștige timp ca să poată stabili un cap de pod în fața Damiettei. Bătălia se încheie în fața cruciatilor. La 6 iunie 1249 cruciații pătrundeau în Damietta, pe

care o găsiseră deschisă, goală și neatinsă. Trupele cruciate se aleseră cu o pradă bogată.

Cruciada a VIII-a (1270)

Răspunsurile la apelurile papii referitor la o nouă cruciadă îl dă Ludovic al IX-lea, regele Franței, protagonistul celei de-a șaptea cruciade. Într-o adunare solemnă, la 24 martie 1268, regele își anunță hotărârea de a mai conduce o cruciadă.

La 1 iulie 1270, vasele cu cruciați pornesc spre Siria, dar corăbiile își schimbă ruta spre Tunisia. În Tunisia puterea o detinea dinastia berberă a hafsidilor, monarh fiind emirul Abu'Abd Allah. Schimbarea destinației s-a explicat prin politica personală a lui Carol d'Anjou, ajuns rege al Siciliei, care nu-i ierta emirului din Tunisia că oferise azil celor fugiti din Sicilia și că dinastia hafsidă nu voia să mai plătească tributul pe care-l vărsa mai înainte fostei dinastii (de Hohenstauffen) din Sicilia. Deci, în loc să ajungă la Acra, care își trăia ultimele ceasuri, cruciații au ajuns în Tunisia unde nu căutau decât noi cuceriri și jafuri. Baibars, sultanul mameluc al Egiptului oferă ajutor emirului Tunisiei. Dar regele Franței, Ludovic al IX-lea, moare în luptă, iar puținii cruciați rămași în viață s-au înapoiat în Franța.

Cu această ultimă încercare așa-numite "cruciade clasice" luau sfârșit. Rând pe rând statele din Orient au fost recucerite de musulmani. În 1268 a fost recucerită Antiohia, în anul 1289 Tripoli, iar în anul 1291, Acra, ultimul centru de rezistență al cruciaților. Doar regatul Ciprului a rămas în mâna "latinilor" mai multă vreme, el fiind cucerit de turcii otomani abia în 1571.